

AS AUDITORÍAS ENERXÉTICAS NA NORMATIVA ESPAÑOLA

Fernando Blanco Silva*

O derradeiro 13 de febreiro publicouse o “Real Decreto 56/2016 polo que se traspón a Directiva 2012/27/UE relativa á eficiencia enerxética, no referente a auditorías enerxéticas, acreditación de provedores de servizos e auditores enerxéticos e promoción da eficiencia da subministración de enerxía”. Este RD busca a redución das emisións de gases de efecto invernadoiro aplicando a eficiencia enerxética, para o que establece distintas ferramentas. O presente artigo analiza e valora esta norma, considerando a súa insuficiencia á hora de implantar os procesos de xestión enerxética nas empresas e administración pública estatal.

Técnico especializado comprobando o funcionamento de contadores eléctricos.

A DIRECTIVA 2012/27/UE E O OBLIXATIVO 20/20/20

A Decisión nº 406/2009/CE do Parlamento Europeo e do Consello, de 23 de abril de 2009, sobre o esforzo dos Estados membros para reducir as emisións de gases de efecto invernadoiro márcase como obxectivo unha redución a final de 2020 do 20% respecto ás emisións de 1990, para o que se articulan dous obxectivos intermedios:

- Un 20% das fontes de enerxía primaria deben producirse utilizando tecnoloxías renovables; no sector do transporte esta porcentaxe será do 10% dos combustibles utilizados.
- Mellora da eficiencia enerxética do 20% mediante a mellora da relación entre enerxía primaria achegada e enerxía útil.

Aproveitando a proximidade da fin de década denomínase “Obxectivo 20/20/20” á proposta de acadar esta porcentaxe do 20% nos tres ámbitos indicados (redución das emisións, eficiencia enerxética e produción renovable).

Para acadar a redución das emisións nun 20% apróbase diferente normativa, entre a que destacamos a “Directiva 2012/27/UE do Parlamento Europeo e do Consello de 25 de outubro de 2012, relativa á eficiencia enerxética, pola que se modifican as Directivas 2009/125/CE e a 2010/30/UE, e pola que se derrogan as Directivas 2004/8/CE e a 2006/32/CE”. Esta Directiva 2012/27/UE recolle propostas xenéricas para acadar a mellora da eficiencia enerxética, aínda que pola súa natureza de Directiva son os Estados membros os que deben propoñer as ferramentas para acadar a mellora. A Directiva 2012/27/UE recolle que os Estados membros deben propoñer os respectivos obxectivos e, de forma acumulativa, se acadaría a mellora do 20%, tendo cada país a liberdade para aplicar as medidas que considere máis axeitadas á súa estrutura socioeconómica. A Directiva propón algunhas liñas de actuación en edificios (sector residencial,

comercial, servizos...); que as administracións públicas desempeñen un papel tractor (basicamente, premiando os bens, obras e servizos que menos emisións provoquen), o fomento das auditorías enerxéticas (en principio nas grandes empresas), a implantación de contadores térmicos individuais (calefacción e produción de A.Q.S.), contadores eléctricos intelixentes; o fomento da coxeración de alta eficiencia e sistemas urbanos de xeración distribuída; o almacenamento xeolóxico de dióxido de carbono; apoio ás PEMES na implantación de medidas de eficiencia enerxética; sistemas de certificación e publicidade para provedores de servizos enerxéticos e auditores; boas prácticas, contratos de rendemento enerxético... Aínda que o grosor do desenvolvemento en eficiencia enerxética debe recaer nos propios beneficiarios, a Directiva recolle que se achegarán axudas por parte dos Fondos Estruturais e de Cohesión.

O REAL DECRETO 56/2016

En España o “RD 56/2016, de 12 de febreiro, traspón a Directiva 2012/27/UE no referente a auditorías enerxéticas, acreditación de provedores de servizos e auditores enerxéticos e promoción da eficiencia da subministración de enerxía”. Este RD ten cinco capítulos e cinco anexos.

O contido máis importante do RD 56/2016 é a promoción dos servizos enerxéticos, mediante un procedemento de definición, esixencias e publicidade. O Capítulo I. sobre “Disposicións xerais” inclúe as definicións seguintes:

Auditor enerxético: Persoa física con capacidade persoal e técnica demostrada e competencia para realizar unha auditoría enerxética.

Auditoría enerxética: Todo procedemento sistemático destinado a obter coñecementos adecuados do perfil de consumo de enerxía existente nun edificio ou grupo de edificios, dunha instalación ou operación industrial ou comercial, ou dun servizo privado ou público, así como para determinar e cuantificar as posibilidades de aforro de enerxía a un custe eficiente (...).

Contrato de rendemento enerxético: Acordo contractual entre beneficiario e o provedor dunha medida de mellora da eficiencia enerxética, verificada e supervisada durante a vixencia do contrato, no que os investimentos (obras, subministracións ou servizos) en dita medida se abonan como resultado do nivel de mellora da eficiencia enerxética acordado contractualmente ou doutro criterio de rendemento enerxético acordado, como por exemplo, o aforro financeiro ou a garantía dos aforros contractuais.

Provedor de servizos enerxéticos: Toda persoa física ou xurídica que presta servizos enerxéticos ou aplica outras medidas de mellora da eficiencia enerxética na instalación ou os locais dun cliente final, de acordo coa normativa vixente.

Servizo enerxético: O beneficio físico, a utilidade ou o ben, derivado da combinación dunha enerxía cunha tecnoloxía enerxética eficiente ou cunha acción, que poida incluír as operacións, o mantemento e o control necesarios para prestar o servizo, o cal se prestará con arranxo a un contrato e que, en circunstancias normais, demostre conseguir unha mellora da eficiencia enerxética ou un aforro de enerxía primaria verificable e medible ou estimable.

É importante destacar que por primeira vez se establece unha definición de cada un dos procesos anteriores; aclarando explicitamente que é un auditor ou un provedor de servizos enerxéticos. Nesta liña é importante o Capítulo III, no que se resolve un dos problemas principais respecto a quen pode realizar auditorías ou prestar estes servizos enerxéticos. O Capítulo III establece por primeira vez as esixencias mínimas dun profesional ou empresa; no caso dos auditores se esixe unha formación previa, que abarca os ciclos formativos ou titulacións universitarias de grao; incluso se recolle que se pode validar esta formación regulada mediante o recoñecemento da experiencia profesional no sector cun certificado de profesionalidade recollido no Catálogo Nacional de Cualificacións Profesionais.

O RD é moi feble ao esixir medidas reais, e non obriga a ter unha infraestrutura de xestión da enerxía na empresa

Respecto ás empresas (provedores de servizos enerxéticos), o RD 56/2016 esixe os medios persoais e materiais necesarios, ademais dunha certa infraestrutura como empresa (estar legalmente constituída como empresa e que a actividade enerxética figure no obxecto social, ter o persoal dado de alta na Seguridade Social, unha póliza dun seguro de responsabilidade civil...) e, sobre todo, que se cumpran os requirimentos para realizar actividades industriais (presenza de profesionais acreditados).

Outra novidade é a inclusión da obriga que as grandes empresas realicen auditorías enerxéticas, incluíndo como tales as que teñen máis de 250 empregados, un volume de negocio superior a 50 millóns de euros ou un balance anual a final de ano superior a 43 millóns de euros. O Capítulo II establece que cada catro anos estas empresas realizarán unha auditoría enerxética e a presentarán ante o Ministerio de Industria. As competencias en comprobar que realmente se realizan estas auditorías son do organismo competente da Comunidade Autónoma (en Galicia, o INEGA). O Ministerio de Industria establecerá un Rexistro Administrativo de Auditorías Enerxéticas, de carácter público e gratuito.

O Capítulo IV establece un marco de actuación favorable á coxeración e ao aproveitamento da calor/frío residual en España. Cada cinco anos o Ministerio de Industria realizará un estudo da viabilidade económica do aproveitamento térmico residual para as instalacións de calefacción e refrixeración e o potencial de crecemento en España; ademais para as novas instalacións de potencia térmica superior a 20 MW (ou as de potencia superior que se rehabiliten) terán que incluír unha análise se compensa utilizar este calor ou frío residual nun sistema de xeración distribuída.

O Capítulo V recolle o réxime sancionador aplicable na "Lei 18/2014, de 15 de outubro, de aprobación de medidas urxentes para o crecemento, a competitividade e a eficiencia".

Finalmente o RD inclúe cinco anexos, os dous primeiros son formularios para depositar a auditoría no Ministerio de Industria e a declaración responsable para os provedores de servizos enerxéticos; o terceiro e cuarto desenvolven o procedemento de avaliación do potencial da coxeración e aproveitamento de calor/frío residual e, finalmente, o quinto anexo recolle os contidos do curso de especialización como auditor enerxético.

VALORACIÓN DO REAL DECRETO

Este RD ten a súa parte positiva en que por primeira vez se regula a actividade da auditoría enerxética, e implanta unhas esixencias mínimas para que unha empresa (ou empresario individual) actúe como auditor enerxético (dispor como mínimo dun profesional no plantel) ou de forma máis xenérica como provedor de servizos enerxéticos (dispor dos profesionais que se necesitan para actuar sobre cada instalación que a Lei 21/1992 de Industria obriga). Isto evitará o intrusismo profesional. Actualmente existen moitas empresas e profesionais que exercen exclusivamente de intermediarios, subcontratando todos os servizos que realizan. Coa aprobación deste RD cando unha empresa realice actuacións de mellora das instalacións debe dispor do persoal cualificado (auditor enerxético, instalador electricista, instalador térmico...), evitando a competencia desleal de empresas sen unha pequena infraestrutura. O Provedor de Servizos Enerxéticos substitúe á figura anterior de Empresa de Servizos Enerxéticos (E.S.E.), do Instituto de Diversificación e Aforro Enerxético (I.D.A.E), que simplemente esixía inscribirse nun listado do Ministerio de Industria como tal, pero non debía cumprir tantas esixencias como as súas sucesoras. Mantense a publicidade deste tipo de empresas, o Ministerio de Industria establecerá un Rexistro de Empresas Provedoras, similar ao que xa existía de E.S.E.

Sen embargo, nunha valoración xeral, o RD é moi feble ao esixir a implantación de medidas reais, xa que unicamente aborda unha parte da xestión enerxética, a auditoría. Non regula a figura do xestor enerxético, nin obriga á implantación dunha infraestrutura de xestión da enerxía na empresa, que a día de hoxe é imprescindible. Os custes enerxéticos son en moitas empresas xa o segundo custe máis importante (só superado polos salarios) sendo necesaria unha regulación máis completa. A finais do século XX, realizouse unha regulación modélica da prevención de riscos laborais, que podería ser aplicada de forma moi similar á xestión enerxética, tanto nas obrigas por parte da empresa de presentar un balance anual (e non só nas grandes empresas), como na obriga de dispor dunha estrutura propia ou externa para todos os centros de traballo ou da regulación da formación básica, media e superior dun técnico (neste caso sería dun técnico en xestión enerxética, equivalente a un técnico en prevención de riscos laborais).

O RD 56/2016 quédase curto porque unicamente recolle a figura do auditor, e nin sequera escala a súa figura. Por exemplo unha persoa cunha formación de certificado de profesionalidade podería realizar unha auditoría dunha empresa con milleiros de traballadores; ademais só obriga á grande empresa, mentres que a pequena e mediana non debe realizar ningún tipo de control dos seus consumos enerxéticos (nin sequera, unha contabilización dos mesmos).

Finalmente, citar que non reforza os mantementos obrigatorios das instalacións. A Lei 21/1992 de Industria recolle esta obriga, pero a día de hoxe son moitas as instalacións nas que non se realizan as tarefas mínimas de mantemento, cos riscos que produce e a falta de eficiencia enerxética no seu funcionamento.

*Fernando Blanco Silva é profesor de ensino secundario e enxeñeiro industrial da Xunta de Galicia.